

BOKANIČEV NINSKI OLTAR

DAVOR DOMANČIĆ

Pokriven velikim drvenim tabernakulom, ostao je dosad nezapažen natpis na pobočnom oltaru župne crkve u Ninu, pisan slovima klasične kapitale:

TRIPHONIS BOCHANICH BRACHIENSIS OPVS

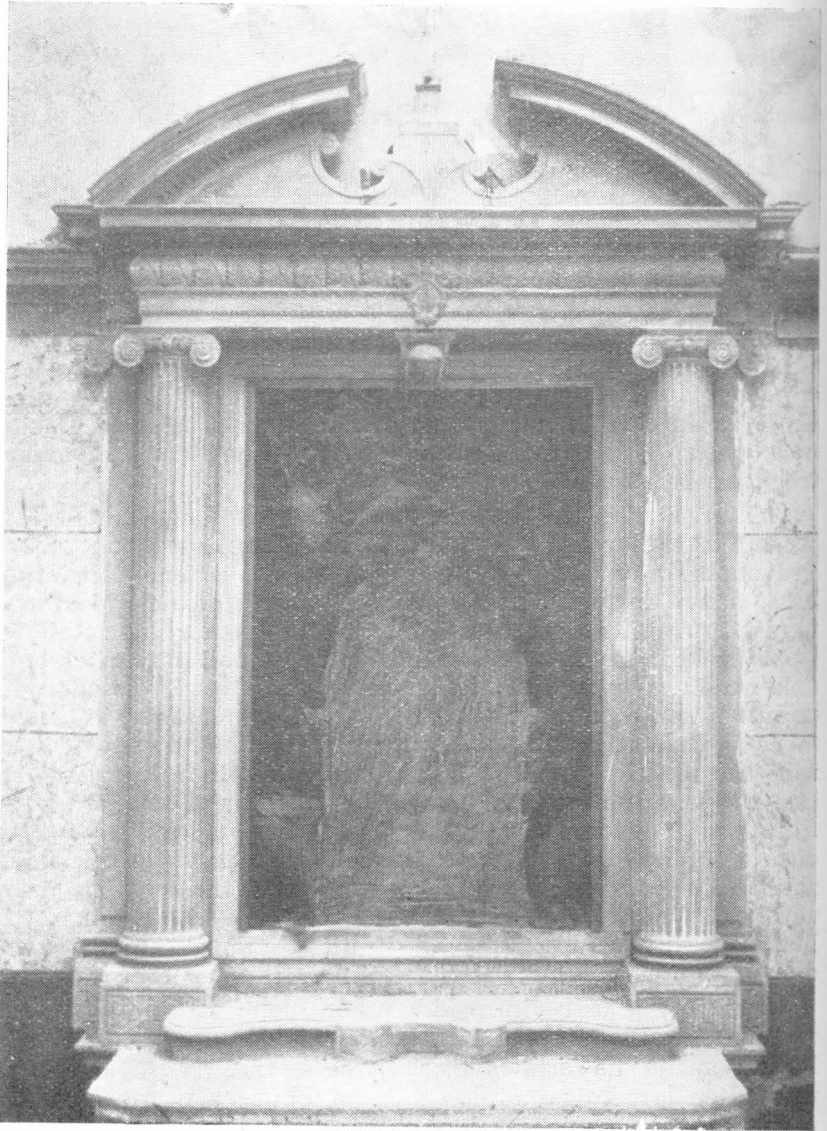
To je zasad prvi poznati potpis bračkog kipara Trifuna Bokanića, poznatog graditelja gornjeg renesansnog dijela zvonika trogirске katedrale.

Oltar je skladnih klasičnih oblika, sa dva kanelirana stupa jonskih kapitela, koji nose arhitrav i prekinuti poluobli zabat. Pravokutni okvir jednostavnog profila, sa nizom stilizirana lišća, uokviruje u sredini sliku na platnu. Podanak je oltara ukrašen vrlo stiliziranim meandrom originalna oblika, koji je ispunjen biljnim ukrasom, a koji, lomeći se pod pravim uglom, uokviruje u sredini dijamantni šiljak. Taj je motiv dosada nepoznat u raznolikom i bogatom renesansnom ukrasu tog vremena u Dalmaciji. Na arhitravu je postavljen vijenac stilizirana hrastova lišća sa bobuljama, opasan vrpcom, koji je obličast kao jastučići na baroknim portalima 17. stoljeća. Pod profiliranim je rubom arhitrava i zabata niz kvadratnih zubaca, dok je srednji dio na zabatu ukrašen dvjema volutama, koje završavaju postoljem, gdje je vjerojatno ranije stajao neki akroterij. Volute su kapitela oblikovane kao snop stilizirana lišća, dok su spužnice ukrašene sitnim biljnim ukrasom; u sredini je kapitela ovulus i astragal.

Arhitrav je u sredini pridržan konzolom, na kojoj je isklešana ženska glava, ogrnuta maramom, oštro rezanih obrisa. Nad njom je na arhitravu reljefni grb, u čijem je polju uspravljen lav, koji drže dva dječaka, obučena u antičku vojničku odjeću, a na vrhu je grba šljem sa vizirom. Oltaru nedostaje originalna menza, koja je zamijenjena kasno baroknom, inkrustiranom šarenim mramorom.

Kompozicija oltara stilski pripada vremenu visoke renesanse, te svojim skladom omjera spada među najljepše oltare

Zadar !! vrata !!

50. Trifun Bokanić, Oltar u Ninu

51. Detalj Bokaničeva oltara

52. Detalj Bokaničeva oltara

53. Dio podanka Bokanićeva oltara

u Dalmaciji tog vremena. Ukraas je posvuda oštro rezan, ponegdje, kao na volutama kapitela, usitnjen, što je tipično za ukus provincijskog majstora i traženju naručitelja. Prelomljeni zabat, obličasti jastuk na arhitravu i konzola sa ljudskom glavom — inače ključni kamen luka, a ovdje nestrukturalno upotrebljen — već su elementi, koje će kasnije barok upotrebljavati kao svoju osobitost. Po tome ovaj oltar stoji na prelazu iz renesanse u barok, te svojom zamisli i oblikom ide u korak sa sličnim ostvarenjima u susjednoj Italiji. Oltar bi se stoga mogao datirati oko 1600. godine, u vrijeme Bokanićeva rada u Trogiru, kad je, svojom zamisli renesansnog završetka zvonika katedrale, izmirio oblike gotike i renesanse u skladnu cjelinu.

Prema zapisu iz 1675. godine, koji navodi C. F. Bianchi, oltar je jednom stajao u zadarskoj crkvi sv. Marije. Bio je posvećen sv. Petru i Jerolimu, a pripadao je zadarskoj plemićkoj obitelji Bortolazzi,¹⁾ koja je iza 1500. godine postala ogranak zadarske plemićke obitelji Grisogono.²⁾ Godine 1841. bio je skinut zajedno s ostalim oltarima u crkvi i zamijenjen sa četiri nova mramorna oltara, koji još i danas tu postoje. Vjerojatno je te godine oltar prenesen u župnu crkvu u Ninu, gdje je bio posvećen sv. sakramentu.³⁾ Tom je prilikom veći dio oltarne slike otkinut po sredini, da se smjesti pred njom tabernakul.

¹⁾ C. F. Bianchi, *Zara cristiana I*, Zadar 1877., 318.

²⁾ G. Sabalich, *Guida archeologica di Zara*, Zadar 1897., 196.

³⁾ C. F. Bianchi, *o. c.* II, 247.

Oštećena je pala potpuno potamnila, te se na gornjem dijelu jedva naziru dva svetačka lika, od kojih desni drži pred sobom knjigu. Možda je to rad nekog mletačkog slikara oko 1600. godine, što je teško utvrditi prije temeljite restauracije.⁴⁾

Malobrojni su sačuvani oltari iz ovog vremena u dalmatinskim crkvama; njih je često izmijenio ukus 18. stoljeća novim mramornim oltarima, ukalupljena oblika. To su većim dijelom drveni oltari, te je Bokanićev kameni oltar u Ninu ispunio prazninu u nizu dalmatinskih oltara i ostavio svjedočanstvo umjetničke vrijednosti autora, koji je svojim potpisom ovjekovječio svoje dostignuće.

 ⁴⁾ Vjerojatan je zapis putopisca Spona o putu po Dalmaciji (1675.–1676.), gdje spominje da je pala sv. Petra i Jerolima u zadarskoj crkvi sv. Marije djelo Palme, u ovom slučaju svakako Palme Mlađeg. (J. Spon, *Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Grece, et du Levant*, Lyon 1678., 90.)